

XXVIII. državno Natjecanje iz hrvatskoga jezika

11. svibnja 2023.

treći (III.) razred

zaporka

--	--	--	--	--	--

(peteroznamenasti broj i riječ)

broj bodova:

100

Upute natjecateljima **koji ispit pišu na papiru**

1. Ispit se piše 100 minuta.
2. Prije rješavanja ispita treba čitljivo i pravopisno točno ispuniti listić sa zaporkom.
3. Natjecatelj zaporku treba napisati na manju i na veću omotnicu te na prvu stranicu ispita.
4. Ispitne zadatke treba pažljivo pročitati.
5. Treba pažljivo slijediti upute u zadatku.
6. Rješenja treba upisivati kemijskom olovkom crne ili plave boje na za to predviđena mjesta. Tinta se ne smije moći obrisati.
7. Ako natjecatelj želi prepraviti odgovor, treba ga precrtati, dopisati istom kemijskom olovkom novi odgovor te podizanjem ruke pozvati dva člana Povjerenstva koja nadziru pisanje. Oba člana trebaju odmah pred natjecateljem parafirati izmjene odgovora. **Svaki natjecatelj smije u cijelome ispitu imati najviše tri izmjene.**
8. Odgovori ne smiju biti pisani velikim tiskanim slovima.
9. Odgovori trebaju biti pravopisno i gramatički točni.
10. Nakon završetka pisanja ispit, radni papir i manju omotnicu treba staviti u veću omotnicu, koju treba predati članu Povjerenstva.
11. Nakon objave privremene ljestvice poretka natjecatelj ima pravo uvida u ispit i pravo na pismenu žalbu.

Želimo Ti uspjeh na Natjecanju!

Državno povjerenstvo:

1. _____

(predsjednik Državnoga povjerenstva)

2. _____

(član Državnoga povjerenstva)

3. _____

(član Državnoga povjerenstva)

1. Napiši pisanim slovima, prema pravopisnim pravilima o pisanju velikoga i maloga početnog slova, dijelove rečenica otisnute ispod crte velikim tiskanim slovima.

Jedan od suosnivača _____

(HRVATSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI)

_____ bio je _____

(ĐAKOVAČKI BISKUP)

Josip Juraj Strossmayer, poznat i kao veliki _____.

(MECENA)

U vrijeme _____, posebno

(AUSTRO-UGARSKE MONARHIJE)

nakon potpisivanja, a nakon toga i revidiranja _____

(HRVATSKO-UGARSKE NAGODBE)

_____, borio se protiv _____.

(MAĐARIZACIJE)

Upravo je Strossmayer bio jedan od malobrojnih zaštitnika Marije Jurić Zagorke, čiju 150. godišnjicu rođenja obilježavamo ove godine.

6	
---	--

2. Upiši slovo č ili ć.

U pripovjeda____i____inu opusu dominiraju ženski likovi, ali romani se u prvome redu bave politi____kim prilikama obuhva____aju____i i predstavnike sve____eni____koga staleža.

4	
---	--

10	
----	--

3. Upiši *i*je ili *je*.

Javno mn____nje oko Zagorke oduv____k je bilo pod____ljeno. Dok su je jedni obožavali, drugi su je nastojali obezvr____diti.

4	
---	--

4. Odredi vrstu podcrtanim riječima.

U svojem zasigurno najpoznatijem romanu *Grička vještica* Zagorka se bavi temom progona vještica u 18. stoljeću. Glavna junakinja kontesa Nera, unuka grofice Ratkay, neustrašiva je i pametna djevojka jer se bori protiv praznovjerja.

u – _____

zasigurno – _____

progona – _____

jer – _____

protiv – _____

5	
---	--

9	
---	--

5. Odredi rod, broj i padež podcrtanim riječima.

Zagorka stvara u vrijeme kad se hrvatska književnost ubrzano raslojava.

Sustavnim opismenjavanjem stanovništva čitateljski se krug u razdoblju moderne sve više širi, a time se pojačava i diferencijacija ukusa.

(K. Nemec, *Narativne strategije*)

riječ	rod	broj	padež
vrijeme			
hrvatska			
opismenjavanjem			
razdoblju			
moderne			

5	
---	--

5	
---	--

6. Ispiši iz teksta tražene glagolske oblike i odredi im gramatičke kategorije (gdje je to moguće).

Gledajući iz prikrajka, kapetan Siniša opazi četu koja je bila dolazila. Čvrsto odlučivši spasiti Neru, on se približavaše na konju. Kako ga ne bi prepoznali, preko lica je navukao crvenu masku. Ako bude uspio u svojem naumu, Nera će biti spašena.

glagolski oblik	primjer	gramatičke kategorije (lice i broj)
imperfekt		
perfekt		
pluskvamperfekt		
futur II.		
kondicional I. (sadašnji)		
glagolski prilog sadašnji		

6

7. Zamijeni podcrtane glagolske oblike imperfektom/aoristom u istome licu i broju tako da rečenice budu smislene i točne. Nove oblike napiši na prazne crte.

Naši su muškarci bogobojažni, pa se ne daju od vraga primamiti, no žena je slaba.

Zašto vrag nije zaveo / _____ Adama? Jer je on bio /

_____ jak i otporan. Tomu je dokaz muž vještice koju

su danas spalili / _____. Ona ga

je htjela / _____ zavesti da pristupi u njezino kolo.

(prema: M. J. Zagorka, *Grička vještica*)

4

10

8. Napiši na prazne crte u rečenicama tražene glagolske oblike tako da rečenice budu točne i smislene.

Mnogi _____ spaliti optužene žene zbog vještičarenja, ali
(*htjeti*, pluskvamperfekt, 3. l. mn.)

pojedinci im _____.
(*usprotiviti se*, aorist, 3. l. mn.)

_____ sve zarobljenice kad među njima ne
(*pogubiti*, kondicional II., 3. l. mn.)

_____ razumni ljudi.
(*biti*, kondicional I., 3. l. mn.)

4	
---	--

9. Napiši na prazne crte u rečenicama komparative podcrtanih pridjeva.

Prvi je sudac bio zao, a drugi još _____.

Pod je bio sklizak, a stepenice i _____.

Magla je gusta, dim je _____.

Priče o vješticama rado je slušala, međutim _____ bi dokazala da ih nema.

4	
---	--

10. Napiši na prazne crte u rečenicama tražene oblike brojeva.

Ovoga puta lomača je bila namijenjena _____ vješticama. Stojeći između
(tri)

njih _____, Nera osjeti da svi gledaju u nju. Ona je bila mirna dok se na
(dvije)

ostalim _____ opazio užasan strah.
(dvije)

3	
---	--

11	
----	--

11. Ispiši prijedloge iz sljedećih rečenica.

Pričalo se da se vještice sastaju pokraj raspela na Prekrižju. Kako se u to željela sama uvjeriti, Nera se noću iskrala iz kuće. Ugledavši raspelo, sakrila se i čekala.

prijedlozi: _____, _____, _____, _____

2	
---	--

12. Upiši na praznu crtu u rečenice slovo ispred točnoga odgovora.

Zagorka je napisala i prvi _____ roman u hrvatskoj književnosti.

- A) kriminalistički B) kriminalni

Mnoge su žene bile optužene da se bave _____ i proglašavane vješticama.

- A) vraćanjem B) vraćanjem

Nera je proglašena vješticom _____ suprotstavljanja praznovjernima.

- A) radi B) zbog

Prva je na redu za lomaču bila Jelica, a _____ je čekala Nera.

- A) slijedeća B) sljedeća

4	
---	--

6	
---	--

13. Ispiši iz teksta parove alomorfa i označi ih spojnicama.

U jednoj je ruci držao mač, dok je drugom rukom pritezao uzde. Ljudima u gomili vatra je s lomače zaslijepljivala vid, ali mnogo više bili su zaslijepljeni praznovjerjem.

2	
---	--

14. Ispiši iz teksta supletivne alomorfe.

U toga su mladoga junaka svi gledali, a njegova je pozornost bila usmjerena na nju. Njezin je pogled naizgled bio miran. Ona je dobro znala da vještice ne postoje. Mladić se primakne bliže da bolje vidi.

2	
---	--

15. Ispiši iz teksta pogrešan množinski oblik imenice.

Zavidne oči gospođa nisu već deset godina promatrale drvene kabele s ornamentima, vaze s kracima, kipove i prekrasne slike na stijenama obloženim tapetama.

1	
---	--

5	
---	--

16. Preoblikuj podcrtanu sintagmu u sintagmu koja je rezultat sročnosti.

Preko tvrdave na Griču zavrilo je sunce i obasjalo ljepoticu.

1	
---	--

17. Ispiši predikatne proširke iz sljedećih rečenica i odredi im vrstu.

Ušavši, pohita njezinim tragom.

Nađe je u odaji kraj dvorane za primanje, gdje sjedi žalosna.

(prema: Marija Jurić Zagorka, *Gordana 1*)

imenski predikatni proširak: _____

glagolski predikatni proširak: _____

2	
---	--

18. Ispiši izravne objekte iz sljedećih rečenica.

Tu siđe sa svojim momcima, potraži kruha i hranu za konje, a onda gotovo pjevajući sjedne u sedlo i nastavi s potjerom.

(prema: Marija Jurić Zagorka, *Gordana 1*)

izravni objekti: _____, _____

2	
---	--

5	
---	--

19. Ispiši tri imenička atributa iz sljedećih rečenica.

Štropot koraka s one strane. Netko hitro prilazi ravno k njihovu zaklonu. Na rubu zastora što dijeli prozor s dvoranom zabijeli se ruka, grimiz se giblje. Na otvoru dvije zjenice, dvije munje. Gusta duga žutoplava nakostušena kosa obrubljuje lavoliku glavu, kao da se iz grmlja pojavio kralj prašume.

(prema: Marija Jurić Zagorka, *Gordana* 1)

imenički atributi:

_____, _____, _____

3	
---	--

20. Odredi redom vrstu surečenica (osim glavne surečenice) u višestruko složenoj rečenici. Priložnim surečenicama odredi i podvrstu.

Premda je *Petrica* doživio razmjerno velik uspjeh, nakon *Evice Gubčeve* Zagorka se okrenula povijesnim zbivanjima i dramatizacijama romana pa je tako 28. lipnja 1914. svjetlo zagrebačke pozornice ugledala i *Kletva, drama u 5 činova* koja je napisana prema romanu Augusta Šenoe i Josipa Eugena Tomića, a za njom su u zagrebačkom HNK-u slijedile praižvedbe dramatizacija popularnih autoričinih romana.

(Lucija Ljubić, *Dramatičarka Marija Jurić Zagorka*)

_____ surečenica, _____ surečenica,

_____ surečenica, _____ surečenica

4	
---	--

7	
---	--

21. Pronađi u tekstu veznike i konektore te ih razvrstaj prema značenju.

Prvi roman čuvenoga ciklusa *Grička vještica* pod nazivom *Tajna krvavog mosta* počinje izlaziti 1912. godine u *Malim novinama*. Dakle, roman je nastao u razdoblju moderne. Unatoč tomu, nije reprezentativan primjer toga razdoblja jer u djelu pronalazimo mnoge romantičarske motive.

a) uzrok: _____

b) dopuštanje: _____

c) zaključivanje: _____

3	
---	--

22. Zaokruži slovo ispred pravopisno pogrešne rečenice.

a) Infografike romana *Gordana* uvrštene su u publikaciju.

b) Info grafike romana *Gordana* uvrštene su u publikaciju.

c) Informacijske grafike romana *Gordana* uvrštene su u publikaciju.

1	
---	--

4	
---	--

23. Ispiši historizme iz teksta.

To je Anka, ona je kmetica baruna Skerleca i prava pravcata coprnica. Danas su svi otišli na Skerlecovo imanje runiti kukuruz, pa i njezin muž, zato će ona ići u ceh. I ja idem s njom.

(prema: Marija Jurić Zagorka: *Grička vještica* 3)

historizmi: _____, _____, _____

3	
---	--

24. Tvorbeno raščlani podcrtane riječi.

Imendan grofa Draškovića bio je povod za slavlje. Gospođe su blještale svojim svilenim haljinama i draguljima kojima su se trudile okititi glave i prisvojiti poglede.

3	
---	--

25. Odredi tvorbeni način kojim je tvorena podcrtana riječ.

Marija Jurić Zagorka zbog majčina inzistiranja udaje se za mađarskoga željezničarskog činovnika Andriju Matraja, koji je zagovarao mađarizaciju Hrvatske, a ona svojim djelima vraća hrvatske čitatelje domaćoj knjizi.

tvorbeni način: _____

1	
---	--

7	
---	--

26. Razvrstaj u tablicu priloge s obzirom na način na koji su tvoreni.

Kontesa je hodala podalje zdesna, dok se Dorica neprestance obazirala svojim doslovce prestrašenim očima. Mnogoput je spominjala mladoga pijetla što je jutros zakukurijekao.

(prema: Marija Jurić Zagorka, *Grička vještica* 3)

tvorbeni način	prilozi
sufiksacija	
prefiksacija	
prefiksacijsko-sufiksacijska tvorba	
srastanje	

6	
---	--

6	
---	--

27. Zadatak ima tri dijela. Pročitaj tekst i riješi zadatke.

a) Navedi funkcionalni stil kojemu pripada navedeni tekst.

b) Navedi dva podstila koja pripadaju navedenom funkcionalnom stilu.

c) Navedi i potkrijepi primjerom iz teksta jedno obilježje navedenoga funkcionalnog stila.

Iz mađarskoga potječu i nazivi za različite predmete u kućanstvu (*šarka, šaraf, lanac, karika, kefa, lampaš, mužar*) te oružje (*puška, buzdovan*). Naziv dječje igre *Lopova i pandura* sadržava dvije posuđenice iz mađarskoga, a hungarizmi su i *bitanga* i *banda* te druge riječi koje označuju ljudske ličnosti i osobine: *orijaš, fićfirić, huncut, mamlaz*, možda i *aljkav*.

(Dubravka Ivšić Majić: *Govorite li mađarski?*)

a) _____ funkcionalni stil

b) _____ i _____ podstilovi

c) obilježje: _____

primjer: _____

5	
---	--

5	
---	--

Pročitaj pažljivo sljedeći tekst i riješi zadatke koji slijede.

DRAMATIČARKA MARIJA JURIĆ ZAGORKA

Zagorka nam i danas ima što reći

PIŠE LUCIJA LJUBIĆ

*Dramski **opus** Marije Jurić Zagorke kronološki pripada 20. stoljeću, ali stilski je nedjeljiv dio hrvatskih dramskih djela nastalih potkraj 19. stoljeća. „Jalnuševčani” su na hrvatskim pozornicama najizvođeniji Zagorkin dramski komad.*

Na udaru kritike

Na pregledanim rukopisima uočavaju se različite žanrovske odrednice koje je Marija Jurić upisivala pod naslove svojih djela, pa se tako može naići na „glume”, „vesele igre”, „šale”, „lakrdije”, „pučke drame” i „historijske drame”. Zagorkin dramski opus mnogim obilježjima nastavlja tradiciju austrijsko-bečkoga kazališnog i dramskog života, koji je odlikovalo pučko kazalište u kojemu su se izvodili pučki komadi, o čemu je iscrpno pisao Marijan Bobinac.

Dok su se primjerice u Beču pučki komadi izvodili u prigradskim kazalištima, u Zagrebu su u istoj zgradi izvođeni stilski oprečni komadi. Kad je riječ o pučkome komadu, nerijetko se kao prvo obilježje, s obzirom na estetska mjerila, spominje njegova pripadnost niskomu stilu, pa su se na Zagorku nerijetko obrušavali kritičari predbacujući autorici i kazališnoj upravi nedostatak ukusa. Vladimir Lunaček posebno se oštro izjasnio o provincijalnosti „Gričke vještice” i odlukama kazališne uprave: „Dok se ‘Grička vještica’ čita od Selske ceste do Laščine, od Mikulića do Resnika, dotle ona ni s umjetnošću ni s književnošću ni s kulturom u užemu smislu nema nikakvih dodirnih točaka. No, posve je nešto drugo kad se ona iznosi na pozornicu. Kazališna uprava i Laščina jednoga su onda ukusa.” Među osobama od ugleda bilo je i ljudi koji su podupirali i promicali Mariju Jurić, primjerice biskup đakovački J. J. Strossmayer, koji se pobrinuo da Zagorka uđe u uredništvo „Obzora”, te Stjepan Radić i Fran Supilo, a uživala je i naklonost češkoga političara T. G. Masaryka.

Pučki teatar

Osnovna obilježja pučkoga komada, kako ih navodi Bobinac, bila bi lokalna mjesta radnje, likovi iz nižih društvenih slojeva, dijalektni i kolokvijalni jezik te određeni politički i didaktički ciljevi. Nikola Batušić govori o pučkome kazalištu kao o „**amalgamu** pisca, sredine i gledaoca” koji je Zagorka tako spretno i zabavno ovjeravala „tipološkim značajkama svojih osoba”. Marija Jurić u tome je smislu pučka dramatičarka, no uvijek valja imati na umu da svaki od njezinih komada svoje

dramaturško težište ostvaruje na nekome od obilježja, a „Jalnuševčani” su najbliži **paradigmi** pučkoga komada.

(prema: časopis *Vijenac*, broj 756 – 23. veljače 2023.)

28. Opiši svojim riječima značenje podcrtanih riječi u zadanome kontekstu.

a) opus – _____

b) amalgam – _____

c) paradigma – _____

3	
---	--

29. Zaokruži slovo ispred točnoga odgovora.

Marija Jurić Zagorka na udaru je kritike zbog:

a) uredničkoga rada

b) stila kojim piše

c) rada u kazališnoj upravi

1	
---	--

30. Zaokruži slovo ispred točnoga odgovora.

Što ne pripada osnovnim obilježjima pučkoga teatra Marije Jurić Zagorke?

a) dijalektizmi

b) poučnost

c) kolokvijalizmi

d) provincijalizmi

1	
---	--

5	
---	--

31. Kojemu stilu pripadaju pučki komadi s obzirom na estetska mjerila?

1	
---	--

32. Koji je časopis uređivala Marija Jurić Zagorka?

1	
---	--

2	
---	--

33. Dokaži trima citatima iz polaznoga teksta da Lucija Ljubić iznosi informacije nepristrano i obrazloži odabir svakoga od odabranih citata.

CITAT	OBRAZLOŽENJE

3	
---	--

3	
---	--